

גליון א' כה

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

פרשת קרח

דרישת ה"יפה" שבכל יהודי

– בקשר ליום ההילולא ג' תמוז –

בענין השתטחות על קברי צדיקים שבחו"ל

"היכן הם היהודים שקרבת ליהדות!?"

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אודייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו ככל מילי דמיטב מגפשו ועד כשר,
וכהצלחה רבה ומופלגה ככל אשר יפנו, תמיד כל הימים

צוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום,
הרב צבי הירש זלמונוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב מנחם מענדל יעקובוביץ, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס,
הרב אליהו שוויכה.

מכון 'אור החסידות'

ת.ד. 2033 כפר חב"ד
ארץ הקודש
*5717
orhachasidut@gmail.com

1469 President st. #BSMT,
Brooklyn NY 11213 U.S.A.
+1-929-754-6218
oh@chasidus.net

לקראת שבת

ביאורים על פרשת השבוע

נלקטו ונערכו מתוך תורתו של
כ"ק ארמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

בפתח הגיליון

דרישת ה"יפה" שבכל יהודי

– בקשר ליום ההילולא ג' תמוז –

לרגל יום השלישי בתמוז – הוא יומא דהילולא רבא דרבינו הגדול, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר עורר ותבע להתמסר ולעשות כל אשר ביכלתו להפצת היהדות – "לתקן עולם במלכות שד-י", הצגנו במדור יינה של תורה מדברי תורתו בעניין לימוד זכות וגילוי הטוב שבכל יהודי, מיוסד על דברי רש"י בריש פרשתנו: "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא".

במאמר זה מבואר כיצד צ"ל ההסתכלות על כל יהודי בעין טובה – בראיית הטוב הפנימי שבו, ואשר חובה ללמד זכות על כל איש ישראל, ולגלות את הנפש הקדושה השוכנת בלב כל יהודי, מבלי הבט על מצבו העכשווי.

במדור "שיחות קודש" הובאו דברות קודש חוצבי להבות אש על השליחות המיוחדת של כל יהודי להפיץ היהדות, אשר זהו מה שישאלו את האדם למעלה: "נשאת ונתת באמונה?" – האם עסק כדבעי למהוי בעבודה קדושה זו.

ליקוטים אודות המבט החיובי שבו צריך לראות את הזולת, הובאו במדורים "תורת חיים" ו"דרכי החסידות". במדור חידושי סוגיות הובאו מתורת רבינו זי"ע בענין השתטחות על קברי צדיקים שבחול"ל.

ויה"ר שקירוב בני"י לאביהם שבשמים – שנקודתו לפעול גאולה כל אחד מישראל מגלותו הפנימית והפרטית, תמחר עוד יותר את הגאולה הכללית דכל בני"י, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בתוכם, וכל הצדיקים וכל נשיאי ישראל עמהם, בעגלא דידן.

המערכת

קרה

ב • מקדא אני דודש

"ויוצא פרח – כמשמעו" – מאי קמ"ל?

ע"פ לקוטי שחות חב"י עמ' 113 ואילך

ה • פנינים • עיון וביאור

• המקור ש"אין מחזיקין במחלוקת"

ע"פ לקוטי שחות חב"י עמ' 100

• חלקם של עדת קדה בתמידי ציבור ולא במנחה

ע"פ לקוטי שחות חב"י עמ' 109

ו • יינה של תורה

לדרוש את ה"יפה" שבכל יהודי

ע"פ ספר השחות השבועה ח"ב עמ' 499 ואילך

ט • שיחות קודש

היכן ה'ילדים' שלמדת עמהם אל"ף ב"ת!?

י • פנינים • דרוש ואגדה

• גם אדם "מלא ספרים" – חייב ב"מזוזה"

ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 329

• דבר שבקדושה לא נעקר ממדרגתו הראשונה

ע"פ לקוטי שיחות חב"י עמ' 110

יא • חידושי סוגיות

בענין השתטחות על קברי צדיקים שבחול"ל

ע"פ תורת נעם ח"א עמ' 27 ואילך

יד • תורת חיים

מבט חיובי על הזולת

טו • דרכי החסידות

לחפש את מעלות הזולת!

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו שם, ויש להיפך, אשר במקום מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ותבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגויות מי יכין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתתם.

מקרא אני דהיש

ביאורים בפשוטו של מקרא

”ויוצא פרח – כמשמעו” – מאי קמ”ל?

מה ההבדל בין ”והנה פרח מטה אהרן” ל”ויוצא פרח”? / אם הקב”ה אמר ”מטהו יפרח” איך יצאו מזה ”שקדים”? / ביאור סדר פריחת מטה אהרן והטעם לפרחים, ציצים ושקדים שבו

בפרשתנו מספר הכתוב אודות הנס דפריחת מטה אהרן:

הקב”ה אמר למשה רבינו שיקח מטה מכל שבט, ויכתוב את שם השבט על המטה, ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי וגו’ (יז, יח); ונצטווה משה להניח את כל המטות בקודש פנימה, ואז ”האיש אשר אבחר בו – מטהו יפרח” (יז, כ).

ואכן, כך הוה: ”וינח משה את המטות לפני ה’ באהל העדות. ויהי ממחרת ויבוא משה אל אהל העדות, והנה פרח מטה אהרן לבית לוי, ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים” (יז, כב-כג). ולכאורה אינו מובן כפל הלשון – ”והנה פרח מטה אהרן . . ויוצא פרח”; האמנם היו שם שני סוגים של ”פריחה”?

ובאמת שכן פירשו בעלי התוספות (דעת זקנים. וראה גם מושב זקנים): ”משמע דתרי עניני פרח היו שם, דמצד אחד ‘פָּרַח’ ואותן פרחים עמדו ולא נפלו לעולם, ומצד אחד ‘ויוצא פָּרַח’ ונפל כדרך כל פרחי אילנות, ויצץ ציץ ויגמול שקדים”. והיינו, שתחילת הכתוב – ”והנה פרח מטה אהרן” – מדבר על פרחים שגדלו על המטה ונשארו בקיומם גם לאחר מכן (ולא נפלו), ואילו מה שממשיך – ”ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים” – מדבר על צד אחר של המטה, שבו גדלו פרחים ונפלו לאחר מכן (כדרך עץ המלבלב שמוציא פרחים בתחילה ואחר כך נופלים) ובמקומם גדלו הפירות.

ועוד פירוש (הובא בפני דוד – להחיד”א – פרשתנו אות טו), שבתחילה ”פרח מטה אהרן” וכן מצאו משה והוציאו לפני בני ישראל; אמנם עדיין הי’ מקום לבעל דין לטעון שאין זה מטה אהרן הראשון אלא מטה אחר שפרח – ולכן עשה הקב”ה נס נוסף, ו”אחר שהוציאו משה לבני ישראל אז הוציא פרחים בפניהם שוב, וזהו שממשיך ”ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים” (וראה גם ברא”ם ובבאר יצחק מה שפירשו).

אמנם חידוש גדול יש בפירושים אלה לגבי פשט המקרא, ולכן נראה לומר שבדרך הפשט קושיא מעיקרא ליתא; וכן משמע מפירוש רש"י שבכלל לא נכנס לזה, משום שלפי פשוטו של מקרא אין צורך בחידושים אלה, כדלקמן.

ב. הנה בכלל יש לתמוה: הרי הקב"ה אמר רק "והי' האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח"; וכיצד זה אירעו ניסים חדשים שלא נזכרו בדברי הקב"ה – "ויצין ציין ויגמול שקדים" !?

[וכן הקשה החיד"א בספרו פני דוד (אות י ואות טו): "הוה לי' למימר 'מטהו יגמול שקדים' ובזה הי' נכלל הכל – לא כן עתה דכתיב 'מטהו יפרח', שומע אני דליכא אלא פרח" !

והביא שם לבאר ע"פ דברי רש"י בפירוש "ויגמול שקדים" – "ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות, אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבוא, כמו שמצינו בעוזיהו וכו'".

ומעתה מתורץ, שמכיון ששקדים מורה על מהירות הפורענות לכן לא הזכירו הקב"ה, כי "מפי עליון לא תצא הרעות", והזכיר רק את צמיחת הפרחים שעדיין אין ניכר בהם פרי השקדים.

אך מובן שפירוש זה חידוש הוא, ובדרך הפשט מסתבר לפרש באופן אחר, כדלקמן].

ג. וביאור הענין יובן בהקדים דברי רש"י:

"ויוצא פרח – כמשמעו; ציץ – היא חנטת הפרי כשהפרח נופל; ויגמול שקדים – כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים, לשון 'ויגדל הילד ויגמלו'".

ויש לדקדק במה שהוצרך רש"י לפרש "ויוצא פרח. כמשמעו", מאי קמ"ל בזה? ובשלמא מה שפירש "ויצין ציץ" – מובן, כי תיבת "ציץ" אינה ידועה, ולכן מחדש רש"י שהכוונה ל"חנטת הפרי (כשהפרח נופל)"; אך מה בא לחדש בזה ש"ויוצא פרח" הוא כמשמעו (צמיחת פרחים)? !

ועוד קשה – אם הוצרך רש"י ללמדנו ש"ויוצא פרח" הוא "כמשמעו", למה לא פירש כן כבר על הפעם הראשונה שנזכרה לשון זו בהאי ענינא: "האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח", ששם לא פירש רש"י מאומה !

אלא ששתי הקושיות מתורצות זו בזו:

את דברי הקב"ה "אשר אבחר בו מטהו יפרח" – לא פירש רש"י דהיינו "כמשמעו", כי באמת הפירוש שם אינו מוגבל "משמעו". והיינו:

כשמדובר על מטה תלוש (ולא על אילן המלבלב) ואומרים על מטה זה שהוא "יפרח" – לא מתכוונים לצמיחת פרחים במובן המצומצם, אלא לכללות הענין של הוספה וצמיחה, שתהי' במטה הוספה וגיודול שלא היו בו קודם לכן.

ולא הוצרך רש"י לפרש זה, כי כבר מצינו כעין זה במקרא – לגבי מכת שחין נאמר "שחין פורח אבעבות" (וארא ט, ט), וכן בפרשת נגעים מצינו כמה פעמים הלשון "פורחת" לגבי

מראות המתווספים בעור הבשר (תזריע יג: יב, כ, כה, לט, מב, נו. מצודע יח, מג); ועל דרך זה בתהלים (צב, יג): "צדיק כתמר יפרח" – שבכל אלו אין הכוונה לצמיחת פרחים אלא לכללות הענין של הוספה וגידול.

ומעתה מובן בפשטות זה שבפועל הוציא המטה (לא רק פרחים, אלא) גם "ויצץ ציץ ויגמול שקדים" – דלכאורה, מהיכן נתחדשו הציצים והשקדים? – כי הקב"ה אמר ש"מטהו יפרח" באופן כפלי, שתהי' בהמטה הוספה וגידול (ואין הכוונה לצמיחת פרחים דוקא), ועל זה הוא שמספר הכתוב שכן אירע בפועל – "והנה פרח מטה אהרן", שגם כאן הכוונה על כפלות הענין של הוספה וגידול.

וזהו איפוא שכאשר מגיעים להתכיבות "ויוצא פרח" הוצרך רש"י לפרשן "כמשמעו" – כי בשתי הפעמים הקודמות שבהן נאמרה לשון זו ("מטהו יפרח" ו"פרח מטה אהרן") הכוונה היא ל"פריחה" במובן כפלי של הוספה, ועל זה מדגיש רש"י ומחדש שבפעם השלישית ("ויוצא פרח") אינו כן אלא כאן מתחיל הכתוב לפרט את ההוספה והגידול שהיו בהמטה, כסדר עץ המלבלב:

"ויוצא פרח – כמשמעו", צמיחת פרחים; "ויצץ ציץ", נפילת הפרחים והופעת הציצים; "ויגמול שקדים", צמיחת הפירות בשלימותם.

ד. אמנם עדיין צריך ביאור, דכיון שנתבאר שדברי הקב"ה "מטהו יפרח" אינם מכוונים לצמיחת פרחים בדוקא, אלא על כללות הענין של הוספה וגידול שיהי' בהמטה – למה באמת הוצרך להיות סדר טבעי זה של "ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים"?

הרי בלאו הכי הי' זה נס שהמטה מלבלב ו"פורח" – ואם כן, הי' יכול מיד להוציא שקדים מוכנים, ו"פרחים" ו"ציצים" אלו לשם מה?!
ויש לומר:

אמנם כללות הענין הי' נס על טבעי, אך רצה הקב"ה שנס זה יהי' באופן שהמטה עצמו משתנה ונהפך למציאות חדשה העושה פירות, עד שפירות השקדים מתייחסים הם ושייכים להמטה גופא (ולא רק שהפירות "עברו דרכו"). ולכן גדלו השקדים לפי הסדר הטבעי של צמיחת פירות – בתחילה "ויוצא פרח", אחר כך "ויצץ ציץ", ורק לבסוף "ויגמול שקדים" – להשמיענו שחל שינוי בטבע המטה והוא זה שהצמיח את הפירות בדומה לאילן ממש.

וההוראה בזה היתה לענין כהונת אהרן – שאמנם זה שאהרן נבחר לכהונה הוא ענין של "נס", חידוש מצד בחירת הקב"ה, אבל בחירת הקב"ה היתה באופן שהכהונה היא טבעי של אהרן גופא, ומעתה ואילך הרי זה טבעו העצמי; וממילא מושללת כל סברא ומחשבה שאולי הקב"ה יעביר את הכהונה למישהו אחר וכיו"ב (שזה הי' עומק טענת קרח ועדתו, כמבואר בספרים ואכ"מ), כי הכהונה נקבעה באהרן ובניו כחלק מ**טבעם העצמי** ולא יחליף ולא ימיר כו'.

[וראה במקור הדברים שמבאר לפי שיטת רש"י מה אכן ה' הטעם שהלך משה אליהם למחרת, שה' למטרה אחרת].

ומאחר שבפשוטו של מקרא כבר נלמד האיסור להחזיק במחלוקת מהכתוב דידן, לכן גבי "למען אשר לא יקרב איש זר... ולא יהי' כקורח וכעדתו" פירש רש"י "כדי שלא יהי' כקרח", שזו נתינת טעם לזכרון מעשה עדת קרח על ידי מחתות הנחשות, ולא שזהו ציווי בפני עצמו.

חלקם של עדת קרח בתמידי ציבור ולא במנחה

ויהר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם אל תפן אל מנחתם – לפי פשוטו, הקטורת שהם מקריבים לפניך מחור אל תפן אליהם. והמדרש אומר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תגיעו האש ולא תאכלנו (טו, טז. רש"י)

מקור דברי רש"י הוא בבמדבר רבה (פ"ח, ט), אך רש"י משנה מלשון המדרש: במדרש איתא "יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו, שנאמר מלבד עולת התמיד ומנחתה", אך רש"י משנה וכותב "יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור".

ויש לומר בטעם השינוי, דרש"י אויל בזה לשיטתו הידועה, דסבירא לי' שפחות משה פרוטה אינו נחשב "שלו" (סוכה כז, ב ד"ה כל האורח. ושקוט"ט בזה האחרונים בשע"ת ס' תפ"ב, מ"ח מצוה י ומצוה שכ"ה, ועוד); ולפי זה, לא שייך לומר שיש לעדת קרח חלק באותה מנחה, שהרי חלקם בודאי אינו שוה פרוטה וממילא אין להם בה גדר בעלות.

לכן שינה רש"י מלשון המדרש וכתב "שיש להם חלק בתמידי ציבור", וכוונתו בזה אינה לתמידי הציבור שקרבו באותה היום דווקא, אלא לתמידי ציבור ש"כ"ה בשנה כו"ה, שבהצטרף כל תמידי הציבור יחד וכל המאתיים וחמישים איש מקריבי הקטורת יחד, שייך שפיר שיהא בחלקם שווה פרוטה ויהי' נחשב שיש להם בעלות עליו, וע"ז ביקש משה ש"חלקם בתמידי ציבור לא יקובל לפניך לרצון".

המקור ש"אין מחזיקין במחלוקת"

וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אילב ויאמרו לא נעלה וישלח משה – מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהי' משה מחזר אחריהם להשלימם כדברי שלום (טז, יב. רש"י)

בסנהדרין (ק, א) איתא: "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם, אמר ר"ל מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב, כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר (פרשתנו י, ה) ולא יהי' כקרח וכעדתו".

דהיינו, שבגמרא ילפינן את הדין ד"אין מחזיקין במחלוקת" לא מהכתוב דידן "וישלח משה לקרא לדתן ואבירם", אלא מהמתואר בהמשך הפסוקים "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם", למחרת המאורע ד"וישלח משה לקרא לדתן ואבירם", ולאחר שבאו אהרן ועדת קרח להקטיר קטורת, והקב"ה אמר למשה לצוות על העדה לעלות מעל משכן קרח דתן ואבירם; וכן הביאה הגמרא ילפותא מצוויי הקב"ה בהמשך בנוגע למחתות עדת קרח "ולא יהי' כקרח וכעדתו".

אך מדברי רש"י מובן, שבפשוטו של מקרא דין זה נלמד כבר מראשית המאורע ממה שמשה שלח לקרוא לדתן ואבירם, ואדרבה: מדיוק לשון רש"י "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת" מובן שהלימוד הוא דווקא מכאן ולא מהמשך הכתובים.

ויש לבאר:

בפשוטו של מקרא לא שייך לומר שהליכת משה אל דתן ואבירם היתה כדי לא להחזיק במחלוקת, שהרי הוא הלך אליהם רק למחרת, ואם מטרתו היתה שלא להחזיק במחלוקת, מדוע לא הלך אליהם מיד כשסירבו להגיע אליו?

מה גם, שלא מסתבר כלל לומר שהלך להשלים עימם, לאחר שהקב"ה כבר הודיע אותו שנגזר דינם ושלחו לצוות על העדה לעלות מעל משכן קרח דתן ואבירם.

לכן למד רש"י שדווקא מפסוק זה, בו משה שלח לקרוא להם, ניתן ללמוד ש"אין מחזיקין במחלוקת"

יינה של תורה

עבודת ה' על פי הפרשה

לדרוש את ה"יפה" שבכל יהודי

שבת קודש זו סמוכה היא לג' תמוז, יומא דהילולא הל"ב של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר עורר ותבע מכל אחד להתמסר ולעשות כל אשר ביכלתו להפצת היהדות – "לתקן עולם במלכות שד-י".

תביעה זו באה מתוך הסתכלות על כל יהודי בעין טובה – בראיית הטוב הפנימי שבו, ולימוד זכות על כל איש ישראל, ומתוך דרישה לגלות את הנפש הקדושה השוכנת בלב כל יהודי, מבלי הבט על מצבו העכשווי.

המאמר שלפנינו עוסק בעניין לימוד זכות וגילוי הטוב שבכל יהודי, מיוסד על דברי רש"י בריש פרשתנו: "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא".

קריאת פרשה על שם רשע?

קריאת פרשתנו בשם "קרח" מעוררת תמיהה רבה: הייתכן שפרשה שלימה בתורה תקרא על שמו של רשע שחלק על משה ואהרן ולא עשה תשובה, והרי זה היפך ההוראה (יימא לה, ב) "ושם רשעים ירקב . . דלא מסקינן בשמייהו"?

והנה, לכאורה יש ליישב, על יסוד דברי רש"י (יה, ה) "לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה, בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם", בדוגמת מלך שלאחר ערעור על מתנתו לאוהבו אמר לו "הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין".

ונמצא, שאף על פי שמחלוקת קרח עצמה הייתה עניין בלתי רצוי, מכל מקום הרי הייתה זו ירידה צורך עלי, שהרי דווקא על ידי המחלוקת נוסף עניין מתנות כהונה, ולכן נקראת הפרשה על שם מחלוקת קרח, להורות על העלי' הגדולה שבאה בעקבות ירידה זו.

אבל עדיין אין הדבר מבואר כל צרכו, כי לא מחלוקת קרח פעלה את העילוי, אלא דווקא איבודו של קרח וביטול מחלוקתו, ומכך שקוראים את הפרשה על שם קרח עצמו, משמע שיש בו עצמו עניין של מעלה, וכפי שיתבאר.

השתוקקות לכהונה גדולה

ויש לומר הביאור בזה:

סיבת מחלוקתו של קרח הייתה רצונו להיות כהן גדול, "וביקשתם גם כהונה" (טז, י) ולא סתם כהונה, אלא היו "מבקשים כהונה גדולה" (פרש"י שם, ו), קרח חפץ להתעלות במדרגתו,

עד לדרגה הנעלית ביותר, כהן גדול, שמובדל בערך שאר כל בני ישראל – "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים" (דה"י א כג, יג).

ועצם הרצון להתעלות ולהיות כהן גדול, הוא בוודאי דבר טוב, ומשה רבנו עצמו אמר "אף אני רצה בכך", אלא שלפועל "אין לנו אלא ה' אחד, ארון אחד . . . וכהן גדול אחד" (פרש"י טו, טז, ה), ולכן רצון זה אסור לו שיתבטא במעשה בפועל, אבל עצם התשוקה נכונה היא, וצריכה להיות אצל איש ישראל.

ובאופן נעלה יותר מבואר בליקוטי תורה לאדמו"ר הזקן (פרשתנו נה, ב ואילך), שקרח חפץ להקדים לזמן הזה את אשר יהי' לעתיד לבוא בזמן הגאולה:

"שרש הענין במחלוקת קרח . . . כי הנה לעתיד יהיו הלויים כהנים, כמ"ש בלקוטי תורה מהאריז"ל . . . ולכן רצה קרח לעשות גם עכשיו . . . אך באמת שגה ברואה, כי הנהגה זו א"א להיות כי אם אחר שלימות הביירוים . . . משא"כ עכשיו היום לעשותם".

ונמצא שמעלתו של קרח הייתה גדולה ביותר: הי' בו רצון פנימי וחזק להתעלות עוד ועוד, עד למעלת כהונה גדולה, ובפרט על דרך הפנימיות, שרצה להקדים את הגילויים העצומים של לעתיד לבוא, עת יתעלו הלויים להיות כהנים. אלא שלמרות מעלתו הגדולה שגה בהנהגתו באופן חמור ביותר, שהרי הקב"ה בחר באהרן דווקא להיות כהן גדול – "כהן גדול אחד", וברצונו להיות כהנים, ורצונו לכהונה הי' צריך להשאיר בתשוקה בלבד, ולא במעשה ח"ו נגד רצון השם (ראה גם ליקוטי שיחות ח"ח עמ' 187 ואילך. ועוד).

אבל מכיוון שעצם רצונו הי' טוב, לכן נקראה פרשתנו על שמו, להורות על כך שכל יהודי צריך אף הוא הרצות להתעלות למדרגות גבוהות ביותר, ויחד עם זאת להזהר באופן התעלות, שיהי' על פי רצון ה' והוראות התורה בלבד (וראה הרמו לזה בשם קרח גופא במקור הדברים ט"ו).

"נחמה" במחלוקת קרח

דברים אלו רמוזים המה בתחילת פירושו של רש"י לפרשתנו – "ויקח קרח – פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא":

בכך רומז רש"י, שאף שבפועל הנהגת קרח הייתה אסורה ובלתי רצויה, מכל מקום, צריך להיות גם "יפה נדרשת", לדרוש ולגלות הטוב הטמון בעומק פרשה וסיפור זה, ולא "טוב" בלבד, אלא גם "יפה" – מעלה גדולה ביותר.

והרשה כזו היא באופן של "רבי תנחומא", לגלות עניין של טוב ו"נחמה" בתוך הסיפור הבלתי רצויה, וכמבואר למעלה שעצם הרצון לכהונה בא מחמת מעלתו של קרח, ואשר יש ללמוד מזה גם הוראה לכל יהודי שעליו לשאוף להתעלות מעלה מעלה, אלא שצריכים להזהר שיהי' באופן המותר [וראה במקור הדברים, שמבאר כמה רמזים בפירוש רש"י לכמה פרטים במעלת רצונו של קרח בכהונה גדולה].

היהודי מבקש: דרוש את ה"יפה" שבי!

מעצם קריאת הפרשה על שמו של קרח, המבטאת את הדגשת הטוב שהי בו, יש ללמוד הוראה יסודית באופן ההסתכלות על יהודי:

כאשר פוגשים יהודי שבגלוי ובחיצוניות נראה במעמד ומצב בלתי-רצוי, דוגמת מצבו של קרח בפשטות הכתובים, יכול מישהו לחשוב: מה לי וליהודי שמקומו ב"שאל", רחמנא ליצלן, אין לי שיג ושיח ואין לי עסק עמו.

על כך יש ללמוד משמה של פרשתנו, שמבטאת את ראיית ודרישת הטוב שבקרח, ומעין זה גם אותו יהודי שפוגש אומר לו "דרשני"! ואכן יש "לדרוש" ולחפש ולמצוא את הנקודה הטובה וה"יפה" שבו.

ובלשונו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (שנאסר על הפצת היהדות בקרב יהודים מסוג הנ"ל, וגאולתו ממאסרו הייתה ביום ג' תמוז): "כל איש ישראל, מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצוות, לבו תמים עם ה' ותורתו" (אגרות קודש ח"ב עמ' פ).

והדגיש ודייק אדמו"ר מוהרי"צ שכוונתו גם למי "אשר בשם ישראל יכונה", היינו שאי אפשר למצוא בו את מעלת ישראל בהנהגתו הגלוי, וכל ה"ישראל" שבו הוא לכאורה רק "כינוי" וקריאת שם שאין לה שום ביטוי בפועל. ומכל מקום גם הוא "לבו תמים עם ה' ותורתו".

כל יהודי יש בו הנקודה הפנימית שבו הוא רוצה להתעלות ולהתקשר להשי"ת, ועד רצון לכהונה גדולה, ואף על פי שאין הדבר נראה בגלוי, עליך לדרוש את ה"יפה" שבו עד שתמצאנו.

ומבט זה משנה לגמרי את ההסתכלות על עסק קירוב בני" לתורה ומצוותי:

כאשר מתעסקים בהרבצת התורה ליהודי כזה, הרי זה יכול להיות מתוך חשבון שסופו לעשות תשובה, כפי שהובטחנו ש"לא ידח ממנו נדח" (ע"פ שמואל ב יד, יד. וראה תניא סוף פל"ט. הל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ד ה"ג), וממילא כדאי להתעסק עמו ולקרבו מצד מעלתו שתגיע בסופו של דבר.

אמנם, החידוש דפרשת קרח הוא, שיש לפעול עמו לא רק בגלל שיעשה תשובה בעתיד, כי אם משום מצבו בהווה. יש לדורשו באופן "יפה", ולראות את הטוב והנעלה שבו גם במצב ההווה, שהוא "בן ישראל", שלבו תמים עם ה' ותורתו.

אלא שעניין "יפה" זה נמצא בהעלם, וממילא יש לפעול עמו ולרוממו עד שפנימיות זו תתגלה בפועל ובמעשה, בלימוד התורה וקיום המצוות כראוי.

שיחות קודש

היכן ה"ילדים" שלמדת עמהם אל"ף בי"ת!?

מה עם המשא ומתן בענין העיקרי, שבשביל זה הניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים והתעסק ומתעסק בכל יום ליתן כך הנשמה ומשמרה בקרבך בעולם הזה

גורלי (הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך (פרש"י ס"פ נצבים)).

...החל מלימוד אל"ף בי"ת עם תינוקות, הן כפשוטו, הינוך הקטנים, והן אל"ף בי"ת של יהדות לקטנים בידיעות, בתוככי כל שאר הפעולות דחיוק התורה והיהדות בכל מקום ומקום לפי ענינו.

ולכן, אף אחד אינו יכול להשתמט ח"ו משליחות זו ולומר האמתלא משליחותו בענין אחר, ואפילו לא להתנהג כמו "בן יחיד מפונק" באמרו שאינו יודע מה וכיצד עליו לפעול וכו' . . אלא, צריך לקיים השליחות. שהוטלה עליו, אפילו אם הדבר הוא בניגוד לרצונו שבגלוי, ובלשון המשנה . . "על כרחך אתה חי", היינו, שגם אם הדבר הוא "על כרחך", מ"מ, "אתה חי", צריך אתה לחיות בזה (באופן ד"החי יתן אל לבו).

וכאשר עוסק בענינים אחרים, אפילו ענינים הכי נעלים שואלים אצלו "נשאת ונתת באמונה": עסקת אמנם בענינים הכי נעלים, ובשכר זה תקבל ש"י עולמות וכו' וכו', אבל השאלה (ויתירה מזה – השאלה הראשונה) היא, מה עם המשא ומתן בענין העיקרי, שבשביל זה הניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים (ל' אדה"ז בתיניא פמ"ו (סה, ב). וראה גם שם רפמ"א) והתעסק ומתעסק בכל יום ליתן כך הנשמה ומשמרה בקרבך בעולם הזה; היכן הם ה"ילדים" שלמדת עמהם אל"ף בי"ת (דיהדות), היכן הם היהודים שקרבת ליהדות!...

ובפרט בהתחשב עם המצב המבהיל בימינו אלו שהוא בדומה לפיקוח נפשות ממש, שמסתובבים מאות אלפי "ילדי" ישראל ללא ידיעה באל"ף בי"ת של יהדות . . ופשוט, שאין די במחשבה ודיבור, עריכת אסיפות וקבלת החלטות טובות ואפילו לא במצב ד"מתניכם חגורים" ול' הכתוב בא יב, מא), אלא, צריך ומוכרח וחיוני הוא כנ"ל, ללכת בפועל ולפעול במעשה בפועל.

(ש"פ קרחה השב"ח)

...יכול מישהו לטעון שחפצו ורצונו "להפליג משאר בני אדם" ולעסוק אך ורק בענינים רוחניים בלבד, לימוד התורה, נגלה דתורה ונסתר דתורה, להיות "טלית שכולה תכלת", לסגף גופו בתעניות, ש"יהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך" (ברכות יז, א) וכו'; אבל, מה לו – טוען הוא (ולפעמים ברזוגא גדולה) – וליהודים שנמצאים בדרגא תחתונה, "בשם ישראל יכונה", יהודי שנראה במצב של "קררח"!

...לאמיתתו של דבר, אין זו ירידה בשבילו, אלא אדרבה, זוהי העלי' שלו, מכיון שע"ז ממלא תכלית הכוונה דירידת הנשמה למטה, שכן, כדי להיות בתנועה של עלי' והפלה בענינים רוחניים לא הוצרך לירד לעוה"ז, כי מצב זה ה' גם (ואדרבה בשלימות נעלית יותר) בהיות הנשמה למעלה, אלא, כוונת הירידה למטה היא כדי לפעול בירור המטה.

וכדאיתא בגמרא (שבת לא, א) בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו "נשאת ונתת באמונה (ואח"כ) קבעת עתים לתורה", כלומר, השאלה הראשונה ששואלים לאחר ק"כ שנה, היא (לא בנוגע ללימוד התורה, אלא) "נשאת ונתת באמונה": האם המשא ומתן שלך, שבשבילם ירדה נשמתך למטה – בירור המטה, ע"י הפצת התורה והיהדות בכל מקום – ה' באופן ד"נשאת ונתת באמונה", בכל התוקף והשלימות, כולל גם מלשון אומנות (תיניא ספמ"ב).

ובפרטיות יותר . . עבודתו של כאו"א צריכה להיות בדוגמת עבודת שבט לוי, כלשון הכתוב בפרשתנו "ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים . . נתונים לה" (יה, א), "אני חלקך ונחלתך" (שם, כ), ובלשון הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב) שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר (ברכה ג, י"ד) "יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל", ומסיים (הלכה יג), לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו' הרי זה נתקדש קודש קדשים, ויהי ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים . . ה' (התלים טז, ה) מנת חלקי וכוסי אתה תומיך

דבר שבקדושה לא נעקר ממדרגתו הראשונה

ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם

אל תפן אל מנחתם – לפי פשוטו, הקטורת שהם מקריבים
לפניך נחר אל תפן אליהם. והמדרש אומר, יודע אני שיש
להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון,
תניחנה האש ולא תאכלנו (טו, טו. דש"י)

יש לומר בדרך הרמז והפנימיות, שבדיוק לשונו
של רש"י "יש להם חלק בתמידי ציבור", שמדגיש
שחלקם של עדת קרח הוא בתמידי השייכים
לציבור, יש רמז לדברי האריז"ל שקדושה אינה זהה
ממקומה (ע"ח שער ד פ"ג ועוד), וכמ"ש רבנו הזקן "שכל
דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל ממקומו
ומדרגתו הראשונה גם לאחר שנתעלה למעלה
למעלה" (אגרת הקדש שבתניא, ביאור על סימן ז"ך).

ובהקדים: לכאורה לא מובן הפירוש בהא ד"יש
להם חלק בתמידי צבור"; מאחר וקרבתו אלו הן
"תמידי ציבור", בפשטות אין זה שגדר הבעלות
של הציבור עליהם היא שותפות של הרבה יחידים,
אלא שהציבור כולו יחד הוא סוג חדש של מציאות
ובעלות עליהם, וכיצד שייך לחלק ולומר שיש לכל
יחיד ויחיד 'חלק' בפני עצמו?

והביאור בזה הוא, שאף שאת הכסף דמחצית
השקל צריכים כל היחידים למסור לציבור יפה יפה
(כדאיתא בראש השנה ג, א. וראה משנה למלך הל' כלי המקדש
פ"ו ה"ט), ועל ידי זה נוצרה מציאות חדשה של 'ממון
ציבור' והבעלות על הקרבתו היא של כל הציבור
יחד ולא של הרבה יחידים ששותפים בהם – מכל
מקום, מכיון שמציאות הציבור גופא נעשתה על ידי
תרומתם של הרבה יחידים, אי אפשר שהשייכות
הרוחנית של היחיד לקרבן תתבטל ותיעקר לחלוטין.

וזהו ממש כדברי אדמו"ר הזקן הנ"ל, ש"גם לאחר
שנתעלה למעלה למעלה" והממון עבר לבעלות
הציבור כולו, מכל מקום "כל דבר שבקדושה אינו
נעקר לגמרי מכל וכל ממקומו ומדרגתו הראשונה",
ויש משמעות גם לבעלות הפרטית של כל יחיד
(ועלי' הוצרך משה להתפלל).

גם אדם "מלא ספרים" – חייב ב"מזווה"

ויקח קרח

קפין קרח ואמר למשה כו' בית מלא ספרים מהו שיהא פטור
מן המזווה, אמר לו חייב במזווה (טו, א. במדבר רבה פ"ח, ג)

יש לבאר את תשובת משה לקרח בעבודת האדם
לקונו:

מי שהוא בעל תורה, היינו שהוא בבחינת
"בית מלא ספרים", עלול לחשוב שבזה הגיע כבר
לשלימותו, ואינו צריך ל"מזווה", היינו לשמירה
והגנה רוחנית ע"י אהבה להשי"ת ויראה ממנו
(כמבואר בספרים (תורה אור מה, א ואילך. ועוד), שפרשת
"שמע" ענינה אהבת ה', ופרשת "והי' אם שמוע" –
יראת ה'), שהרי הוא כבר "מלא ספרים"!

וזהו שמלמדנו משה רבנו, שגם "בית מלא ספרים
– חייב במזווה": גם בעלי תורה מחויבים במצות
אהבת ה' ויראתו.

וכשם שהמזווה היא השומרת על הבית ועל
כל אשר בתוכו, גם הספרים שבו – כמו כן בבעלי
תורה, שהאהבה והיראה שומרות ומגינות על
התורה שבהם. וכמבואר בזוה"ק (תק"ו ת"י כה, ב)
ש"אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא",
וכן אמרו חז"ל באבות (פ"ג מ"ט) שרק אם "יראת
חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת", ועוד
אמרו ש"כל האומר אין לו אלא תורה כו' אפילו
תורה אין לו" (יבמות קט, ב). ונמצא שהאהבה והיראה
שומרות על התורה שבאדם, כמזווה המשמרת את
הבית המלא ספרים.

המדרש נודפס לעילוי נשמת
הרב שמעון
ב"ר מנחם שמואל דוד הלוי
ע"ה רייטישק
נפטר כ' כסלו ה'תשפ"ב

הידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בענין השתטחות על קברי צדיקים שבחו"ל

יחדש ע"פ דיני טומאת אוהל, דבקבר הצדיק שבחו"ל יש מקדושת ארץ ישראל / יבאר
מעלת התפילות והבקשות במקום מנוחת הצדיקים, דהוי כהא דמתפללין לגנר א"י

ויבא עד חברון (שלח יג, כב), ויבאו מבעי
ליה, אמר רבא מלמד שפירש כלב מעצת
מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות,
אמר להן אבותי בקשו עלי רחמים שאנצל
מעצת מרגלים כו"ל. וראה נמי בברכות (יה,
ב); ובתענית (טז, א) [ולמעשה גם מאריכות
השקו"ט בנוגע לההיתר שנהגו הכהנים לילך
על קברי צדיקים (ראה תוס' ד"ה מה – ב"מ
קיד, ב. חינוך מצוה רסג. פני יהושע וכלי חמדה
סוף גדה. אלף המגן למטה אפרים סי' תקפא
סקי"א (וש"נ). ובארוכה בשדי חמד בכמה מקומות
(כמסומן במפתח), ובשו"ת מנחת אלעזר ח"א
סי' סח. ח"ג סי' סד), שמזה מובן שהליכה על
קברי צדיקים הוא ענין שגדלה מעלתו, שלכן
משתדלים למצוא היתר בנוגע לכהנים].

וי"ל בדרך חידוש דע"פ מה דאשכחן
בדיני טומאת אוהל המת, מצינו לבאר מעלה
נפלאה בענין קדושת מקום קבר הצדיקים,
אפילו שקבורתם בחוץ לארץ, דמ"מ יש בה
מגדר קדושת ארץ ישראל.

דהנה בדין אוהל המת קיי"ל (תוספתא
אהלות פ"ט, י. בבא בתרא יב, א) דבית שהמת

איתא' במדרש תנחומא (חוקת יו"ה.
במדב"ר פי"ט, יב) "אמר הקב"ה למשה, משה,
באיזה פנים אתה מבקש לבוא לארץ, משל
למה הדבר דומה, לרועה אחד שיצא לרעות
צאנו של מלך ונשבית הצאן, ביקש הרועה
ליכנס לפלטרין של מלך, א"ל המלך יאמרו
שאתה השבית הצאן, אף כך א"ל הקב"ה
למשה, שבחך הוא שהוצאת ששים ריבוא
וקברתם במדבר ואתה מכניס דור אחר,
עכשיו יאמרו כו', אלא תהא בצדן ותבוא
עמהם, שנאמר (ברכה לג, כא) ויתא ראשי
עם (צדקת ה' עשה כ"ה במדב"ר שם) וגו"ל.
וידוע בסה"ק דמכאן יש טעם רוחני בנוגע
לצדיקים ומנהיגי ישראל שמנוחתם כבוד
דוקא בחוץ לארץ – לשמש מקום לתפילה
ובקשה לצאן מרעיתם.

והנה עצם מעלת ההשתטחות על קברי
צדיקים כבר נזכרה בש"ס בכ"מ, יעו"י
בסוטה (לה, ב) גבי המרגלים, "ויעלו בנגב

1. בקשר ליום שלישי לחדש תמוז, הוא יומא דהולולא רבא של
כ"ק ארמור' וצוקלה"ה נבנ"מ ז"ע, הבאנו כאן מדברי תורת
בענין דשהנחתה על קברי צדיקים שבחו"ל. דהמור"ק.

פתיחתן אזלינן". ומזה מובן, שגם קבריהם של הצדיקים שבחוץ לארץ – שפתוחים אל המחילות שפתחיהן בארץ ישראל – דינם כארץ ישראל.

ומעתה, ע"פ החידוש הנ"ל בדין פתח האוהל, דאף פתח העתיד להפתח כמאן הנפתח דמי, שוב י"ל דאף שרק לעתיד לבוא (בזמן תחיית המתים) "מחילות נעשות להם בקרקע", ואילו עתה הקבר סתום מכל צד (ללא מחילות הפתוחות לארץ ישראל) – הרי מרובה מדה טובה ממדת פורעניות (יומא עג. א. וש"ג), ובודאי נימא כן. דאם אשכחן דהמחשבה והידיעה ע"ד פתיחת הפתח לאחר זמן מהני לענין טומאה – עאכו"כ שמהני לענין טהרה וקדושה, כבנדוד, שהידיעה שלעתיד לבוא יהיה פתח הקבר – באמצעות ה"מחילות" – לארץ ישראל, מהני שגם עתה יחשבו המחילות "פתוחות לקודש" ש"תוכן קודש", ובמילא דינו של הקבר – בפנימיותו – כארץ ישראל.

ומעתה יש לבאר לענין מעלת המנהג להתפלל בתחינות ובקשות על קברות צדיקים אלו. ובהקדים, דמצינו גבי תפלה, שצריכה להיות קשורה עם המקום שעליו אמר הכתוב "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (מלכים-א ט, ג. ויעו"י בשו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סצ"ה ס"ג), ולהכי קיי"ל (שו"ע או"ח סצ"ד ס"א (מברכות ל, א)) ד"היה עומד בחוץ לארץ יחזיר פניו כנגד ארץ ישראל שנאמר (מלכים-א ח, מח) והתפללו אליך דרך ארצם, וכיון גם כנגד ירושלים וכנגד המקדש וכנגד בית ק"ק".

והסברת הדבר, כי הנה עיקר גדר חיוב תפילה הוא בקשת צרכיו של אדם (ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב. נ"כ הרמב"ם שם ה"א. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה בתחלתו (דרמ"צ קטו, א). וש"ג. ועיין בארוכה

בתוכו ויש בו פתח – כל הנמצא תחת המשקוף בחלקו שמחוץ לדלת הנעולה מיטמא באוהל, דכיון שהמת עתיד לצאת דרך פתח זה ולעבור תחת המשקוף, אף חלל זה בכלל שטח אוהל המת. ושנינו עוד בזה באהלות (פ"ז מ"ג) "המת בבית ובו פתחין הרבה כולן טמאין (כל הכלים המונחים תחת המשקוף של פתח בחלל הפתחים מבחוץ כולן טמאים, אע"פ שהפתחים נעולים, דגזרו חכמים טומאה על המקום שהוא דרך יציאת טומאה שסופו של מת לצאת דרך שם (רע"ב) . . חשב להוציאו באחד מהן (אע"פ שלא נפתח (רע"ב) . . הציל על כל הפתחים (הנעולים (רע"ב))", ורק הנמצא תחת המשקוף של פתח זה (שעכשיו סתום הוא, ורק לאחר זמן יפתחנו) טמא.

ומעתה יש לדרוש לענין קברי צדיקים שבחו"ל. ובהקדים, דבנוגע לתחיית המתים בחוץ לארץ – איתא בגמרא (כתובות קיא, א) "א"ר אלעזר מתים שבחוץ לארץ אינם חיים כו', ולר' אלעזר צדיקים שבחוץ לארץ אינם חיים (בתמיה (רש"י)), א"ר אילעא ע"י גלגול (מתגלגלים העצמות עד ארץ ישראל וחיין שם (רש"י)), מתקיף לה ר' אבא סלא רבא גלגול לצדיקים צער הוא, אמר אביי מחילות נעשות להם בקרקע" (ועומדים על רגליהם והולכים במחילות עד א"י ושם מבצבצין ויוצאים (רש"י)), היינו שפתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל.

והנה, לכשייעשו המחילות הלא פתחיהן של המחילות הוא בארץ ישראל, ושוב גם המחילות עצמן דינן כארץ ישראל – כפי ששנינו (פסחים פו, א. וש"ג) ש"לשכות (וכן מחילות, "שהלשכות בנויות מחילות תחת הקרקע" (רש"י שם)) הבנויות בחול ופתוחות לקודש, תוכן קודש", וכדפרש"י "דבתר

היטב אמאי בקשת צרכי האדם צריך שתהיה לנגד ארץ ישראל.

ושוב יתבאר דכיון שכנ"ל מעלתה זו של ארץ ישראל קיימת גם בחוץ לארץ במקום מנוחת כבודו של צדיק ומנהיג ישראל. הרי שהתפלה והבקשה בחוץ לארץ במקום מנוחת כבודו של צדיק שפתוח לארץ ישראל – יש בה המעלה דתפלה בארץ ישראל (ויעווי' במאירי סוף כתובות "שכל מקום שחכמה ויראת חטא מצויין שם דינו כארץ ישראל").

בלקו"ש חל"ה ויצא ב). והנה, יעווי' בתענית (י, א) ד"ארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו וכל העולם ע"י שליח", ובמהרש"א שם ביאר ד"ע"י שליח דהיינו שרי אומות שלמעלה ומזלות שלהם". ויעוויין נמי בבחיי עה"פ שנאמר גבי ארץ ישראל, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (עקב יא, יב), שכתב "עיקר הדרישה וההשגחה שם, ומשם מתפשטת לשאר הארצות כו' שאין ארץ ישראל נתונה תחת ממשלת הכו"מ כו' אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו דורש אותה תמיד". ומעתה מבואר

מבט חיובי על הזולת

וקישור ענין זה בתורת החסידות והדרכותי,
יש לבאר בפשטות:

כי הרי, על פי שלחן ערוך, ידוע הכלל: "מאי
חזית דדמי דידך סומק טפוי", ובמילא הוא גם כן
להיפך, ד"מאי חזית דדמי דחברך סומק טפוי".

מה שאין כן תורת החסידות המעמידה את
"הדגש" בזה, שתחלת העבודה צריכה להיות
למעלה מן הטעם ודעת וחשבון, ורק זה יכול
לשמש יסוד חזק לקיום התורה ומצוות כדבעי,
וכשאין נכנס בחשבון, הרי לכל לראש מתעניין
בטובת רעהו,

ובפרט כשזכור על הטעם דהכרח העבודה
שלמעלה מטעם ודעת וחשבון:

אם יאחו בעשיית חשבון, אפילו חשבון
דקדושה, הרי ידוע שמדתו של הקב"ה מדה כנגד
מדה, ובמילא גם עמו ידקדקו אם בעל חשבון
הוא בהנהגתו במעשה ואפילו בדבור ובמחשבה,
כי הרהורי עבירה קשים מעבירה, ואז הרי פשוט
שאיין זה כדאי בשבילו.²

ללא פלפולים!

במענה על מכתבו . . הנה כמה פעמים
אמרתי לו . . שאין להתעמק ולהתבונן בהענינים
אודותם כותב, היינו מצב בריאות מהלך נפשו
וכו', והיחסים של פלוני בן פלוני אליו, כי אם
לזכור הכלל גדול "ואהבת לרעך כמוך", ובמילא
מביטים על הזולת בעין יפה,

...ובמקום שנדמה שיש ספק - ברובא דרובא
הוא מפני שנכנסים לפלפול בזה, מה שאין כן
כאשר מתייחסים לכך באופן חלק. ובמיעוטא
דמיעוטא שנשאר הספק, גם אז הרי בהתייעצות
עם ידידים ומכירים טובים נפתר על פי רוב
הספק. וכבר המליצו על זה מאמר רו"ל "כל
דפשיט מעלי טפוי".³

באהבה, כבוד ובדרכי נועם

...אפילו כשפוגשים מישהו שעדיין לא הגיע
לעבודת השם כדבעי, צריך לנהוג כבוד גם בו,
בהתאם להוראת חכמינו ז"ל במשנתם "והוי דן
את כל האדם לכף זכות" (אבות פ"ה מ"ו), ובפרט
שאפשר שסיבת החסרון לא תלויה בו, אלא שלא
היתה לו אפשריות להתחנך על ברכי התורה
והמצוה מצד סיבות בלתי תלויות בו לגמרי.

ואדרבה, הרחמנות עליו גדולה יותר, וצריך
להשתדל ביותר לעזור לו לעלות ביהדות,
בתורה ומצוות, והעזר צריך להיות באופן הכי
טוב, באהבה וכבוד ובדרכי נועם.

ויהי לנו לדוגמא התנא הגדול רבי שמעון בן
יוחאי (ראה ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב: סמיכות כ' שאני
ובוראך מכירין כחך. וראה לקו"ת אמור כח, א) . . שאמר
יכול אני לפטור את כל העולם כולו (כפל -
דמציו הרבה פעמים רובו ככולו וקמ"ל כאן כולו
ממש (ע"ד - ט"ז בשו"ע או"ח סתקפ"ב סק"א) מן הדין
(סוכה מה, ב. וראה ג"כ ירושלמי ברכות פ"ט, ה"ב. זח"א
דכה, רע"א), שרצה לתת כל הזכויות שלו לטובתם
של כל אלו שאין להם זכות משלהם, של כל
העולם כולו - כולל אלה שלא ראם מימיו
ומקומם בקצה העולם; על אחת כמה וכמה
בנוגע לקרובים, חברים וידידים.⁴

לכל לראש להתעניין בטובת רעהו!

...פעם שאלו [את בעל התניא] "מהו ענינו
של חסיד?", ענה, שזה איש המוותר על תועלת
עצמו ולא עוד אלא שאין נמנע מהזיק לעצמו
ובלבד שיביא תועלת לאחר.

וכיון שהי' זה בעת תוקף המחלוקת אז [נגד
החסידות], חזר השואל ושאל, שאין רצונו בראי'
לזה מתורת הנסתר, אלא דוקא מתורת הנגלה.

וענהו רבינו הזקן, שזהו גמרא מפורשת (נדה יז,
ע"א) שורפם חסיד, אף שעל ידי זה מזיק לעצמו,
עייין שם בתוספות.

א. אגרות הכ"ז עמ' שפ ואילך / ב. אגרות קודש ח"ז עמ' רעח / ג. אגרות קודש ח"ב עמ' ריה-ט.

הרחבי החסידות

מתוך כתבי רבותינו נשיאי חב"ד

להפש את מעלות הזולת!

"ולאהמין באמונה שלימה במצות חז"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם בכלל
כי יציבא מלתא ותקין פתגמא שכל אחד מתוקן מחבירו"

"מתוקן מחבירו" – לחקור, להפש ולמצוא מעלות בזולת

...ולאהמין באמונה שלימה במצות חכמינו ז"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם בכלל כי יציבא מלתא ותקין פתגמא שכל אחד מתוקן מחבירו. וכתיב כל [איש] ישראל כאיש אחד חברים. כמו שאיש אחד מחובר מאברים רבים ובהפרדם נוגע בלב כי ממנו תוצאות חיים. אם כן אנחנו היות כולנו כאיש אחד ממש תיכון העבודה בלב ומכלל הן כו'. ועל כך נאמר ולעבדו שכס אחד דוקא. ועל כן אהוביי ידידיי נא ונא לטרוח בכל לב ונפש לתקוע אהבת רעהו בלבו. ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבכם כתיב ולא תעלה על לב לעולם ואם תעלה יהדפנה מלבו כהנודף עשן וכמו מחשבת עבודה זרה ממש. כי גדולה לשון הרע כנגד עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. ואם בדבור כך כו' וכבר נודע לכל חכם לב יתרון הכשר המחשבה על הדבור הן לטוב והן למוטב. וה' הטוב המברך את עמו בשלום ישים עליכם שלום וחיים עד העולם כנפש אוהב נפשם מלב ונפש.

(ספר התניא, אגרת הקדש סוף סימן כב)

כותב רבינו הזקן באגרת הקודש (סימן כב [הובא לעיל]) "ועל כן אהוביי ידידיי נא ונא לטרוח בכל לבו נפש לתקוע אהבת רעהו בלבו. . ולהאמין באמונה שלימה במצות חז"ל והוי שפל רוח בפני כל אדם בכלל כי יציבא מלתא ותקין פתגמא שכל אחד מתוקן מחבירו".

ההוספה ש"כל אחד מתוקן מחבירו" משמעה – שעל ידי הזולת נעשה הוא עצמו מתוקן.

על הזולת צריכים לראות רק את המעלות, ואת חסרונות הזולת צריכים לראות רק לשם כך שידעו מה לתקן בו עצמו. ואילו בעיקר צריכים לראות בזולת את מעלותיו, שבלי ספק ישנן מעלות בכל אחד, אלא שיכול להיות שהן מכוסות ונעלמות, הרי אם אין הוא מוצא בזולת את מעלותיו – החסרון הוא במחפש ולא בזולת. למשל – כשחופרים באדמה למצוא מים, הרי אם החופר לא מצא מים, אין פירושו שאין מים באדמה, באדמה בודאי יש מים, אלא הדבר מראה שהוא לא חפר מספיק ואם ימשיך לחפור – ימצא מים.

כך גם בנוגע לראיית מעלות בזולת, יש לחקור ולחפש יותר ואז בודאי ימצא בו המעלות.
(תרגום ספר השיחות ה'תש"ה עמ' 51 – ספר השיחות ה'תש"ה מתורגם ללה"ק עמ' מט)

להסתכל על הזולת בעין טובה בלבד

אהבת ישראל היתה אחת העבודות הראשונות של תלמידי הבעל שם טוב. כל אחד מן התלמידים הי' מוכרח לקנות לעצמו חבר טוב.

גם בהיהודים שהם פשוטים ביותר השריש בהם הבעל שם טוב את מידת אהבת ישראל, להסתכל על הזולת בעין טובה בלבד.

(תרגום מאגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ג עמ' רסט)

המעלות והחסרונות – באדם ובזולתו

...הבעל שם טוב פעל לראות את המעלות של הזולת, וכאשר אינו מבחין במעלות [אצל הזולת] אזי החסרון אינו בזולת אלא מצד איש הרואה, מה שאינו רואה את מעלותיו של הזולת.

(תרגום מספר השיחות תש"ה עמ' 109)

יש לראות את מעלות הזולת, כאשר רואים חסרון אצל הזולת, האמת היא שהחסרון הוא בעצמו, וכאשר יתקן את עצמו יורגש הדבר אצל הזולת.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ט עמ' 335)

על יהודי יש להסתכל בעין הימנית

כשהייתי בן ארבע שנים, שאלתי את אבי [כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע]:

מדוע ברא הקב"ה באדם שתי עיניים ופה אחד, ואף אחד?

שאל אותי אבי: היודע אתה אלף-בית?

הן – עניתי.

ושוב שאלני אבי: היודע אתה כי ישנה שין ימנית ושין שמאלית, ומה ההבדל ביניהן?

ועניתי לו: בשין ימנית הנקודה היא מצד ימין ובשין שמאלית הנקודה בצד שמאל.

אמר לי אבי:

ישנם דברים שצריך להסתכל עליהם בעין הימנית, וישנם דברים שצריך להביט עליהם בעין השמאלית. בסידור ועל יהודי יש להסתכל בעין הימנית, ועל סוכרי' וצעצוע יש להביט בעין השמאלית.

מאז הושרש אצלי אשר על יהודי, יהי' מי שיהי', צריכים להסתכל בעין יפה.

(תרגום מספר השיחות תרצ"א עמ' 158 – לקוטי דבורים המתורגם ח"ה עמ' 1010)

